

4. Strasbourgi tükör: az online gyűlöletbeszéd és a kibermegfélemlítés az Emberi Jogok Európai Bírósága esetjogában

BÉRES NÓRA

1. Bevezetés

A modern kori jogalkotás és emberi jogi diszciplína állandósult kihívásává vált, hogy a tudomány és technika rohamos fejlődésével lépést tartson. Nincs ez másképp az online gyűlöletbeszédrel és a kibermegfélemlítéssel sem: a gyűlölet-bűncselekmények és a megfélemlítés típusú magatartások megjelentek az interneten is, a jogalkalmazónak pedig ebben a megváltozott (online) kontextusra kell a hagyományos (*offline*) esetekre alkalmazott megoldásokat átültetnie, vagy éppen az internet sajátosságait figyelembe véve továbbfejleszteni.

A tudomány és technika fejlődése a nemzetközi jogrendet különösen nehéz próbatétel elé állítja, elsősorban a decentralizált törvényhozás hiánya, az állami akaratokban megmutatkozó markáns különbségek, a nemzetközi szerződések megkötésének és ratifikációjának elhúzódása, az elfogadott rendelkezések (túlzottan) általános tartalma, valamint a szokásjogban rejlő integráns bizonytalanságok miatt. Ugyanakkor a nemzetközi emberi jogi bíróságok, ahol a nemzetközi jogi jogérvényesítés bizonyos szempontból az élen jár, nem mutogathatnak némán a jogalkotás tehetetlenségére akkor,

Dr. Béres Nóra PhD LLM

vezető kutató, Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet

egyetemi tanársegéd, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Európai és Nemzetközi Jogi Intézet

ORCID: 0000-0001-5801-6695

Béres, N. (2023) 'Strasbourgi tükör: az online gyűlöletbeszéd és a kibermegfélemlítés az Emberi Jogok Európai Bírósága esetjogában' in Nagy, Z. (szerk.) *Az összehasonlító jog eszközeivel a gyűlölet ellen. Az online gyűlöletbeszéd, zaklatás és megfélemlítés nemzetközi szabályozása*, 73–97. o. Budapest: Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet

https://doi.org/10.47079/2023.nz.gyuloletbeszed.10_4

ha a sérelmet szenvedett jogkereső közönség számára valódi védelmet kívánnak nyújtani, így a tudomány és technika fejlődését a bírói jogértelmezés eszköztárát segítségül hívva próbálják meg utolérni. Az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB, Strasbourgi Bíróság vagy Bíróság) e tekintetben kikerülhetetlen referenciapontként szolgál, minthogy a Bíróság az evolutív értelmezést,¹ illetve az inherens kötelezettségek doktrínáját² alkalmazva lehetővé teszi, hogy a több mint 70 évvel ezelőtt elfogadott Emberi Jogok Európai Egyezménye³ (a továbbiakban: EJEE vagy Egyezmény) mind a mai napig élő instrumentumként funkcionáljon, hatékony védelmet kínálva az Egyezmény hatálya alá tartozó mintegy 830 millió embernek.⁴

Az EJEB rendkívül gazdag esetjoga nem szűkölködik az online gyűlöletbeszéd- és kibermegfélemléssel kapcsolatos ügyekben sem, így jelen fejezet célja, hogy a strasbourgi joggyakorlat segítségével felvázolja ezen bűncselekmények, illetve jogellenes magatartások emberi jogi kontúrajait. A fejezet tehát a sértettek, illetve áldozatok perspektívájából vizsgálódik, és elsősorban a jogesetelemző módszertant alkalmazza. Az ügyek szelekcióját elsősorban az online kontextushoz közvetlenül kötődő jogesetek jelölték ki, jóllehet néhány általános, de szorosan kapcsolódó megállapítás feltárásához az *offline* gyűlöletbeszéd- és *bullying* típusú magatartásokkal összefüggésbe hozható példát is szükséges bemutatni. Minthogy a gyűlöletbeszéd és a megfélemlítés tipikusan más-más emberi jog sérelmét idézi elő, elemzésükre külön alfejezetekben kerül sor.

2. A(z online) gyűlöletbeszéd az Emberi Jogok Európai Bíróságának joggyakorlatában

2.1. A gyűlöletbeszéd fogalma a nemzetközi jogban

A gyűlöletbeszédnek nincs a nemzetközi jogban egyetemes jellegű, önálló definíciója, ám a nemzetközi közösség számos olyan emberi jogi dokumentumot fogadott el az elmúlt nyolc évtizedben, amelyek relevanciával bírnak e tárgykörben. Az Emberi Jogok

1 Bernhardt, 2009, 11–25. o.; Dzehtsiarou, 2011, 1730–1745. o.

2 Részletesebben lásd: McBride, 2021.

3 1993. évi XXXI. törvény az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről.

4 Council of Europe, European Court of Human Rights, Annual Report of 2020 [Online]. Elérhető: https://www.echr.coe.int/Documents/Annual_report_2020_ENG.pdf (Letöltve: 2022. május 18.)

Egyetemes Nyilatkozata⁵ (a továbbiakban: EJENY) volt a legelső a XX. századi nemzetközi instrumentumok között, amely a véleménynyilvánítás szabadságát deklarálta.⁶ Az Egyesült Nemzetek égisze alatt napvilágot látott nemzetközi szerződések közül egyrészt A faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről New Yorkban 1965. december 21-én elfogadott nemzetközi egyezmény⁷ (a továbbiakban: 1965. évi New York-i Egyezmény) hozható fel példának, melynek 4. cikke⁸ kötelezettségként írja elő részes államai számára a faji, illetve etnikai felsőbbrendűséget hirdető és gyűlöletet keltő magatartások büntetni rendelését; másrészt a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányát⁹ (a továbbiakban: PPJNE) kell megemlíteni, amelynek 19. cikke¹⁰ garantálja a véleménynyil-

5 Az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének 217 A (III). számú (A/RES/3/217), 1948. december 10-én elfogadott határozata.

6 EJENY 19. cikk: Minden személynek joga van a vélemény és a kifejezés szabadságához, amely magában foglalja azt a jogot, hogy véleménye miatt ne szenvedjen zaklatást, és hogy határookra való tekintet nélkül kutathasson, átvihessen és terjeszthessen híreket és eszméket bármilyen kifejezési módon.

7 1969. évi 8. törvényerejű rendelet a faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről New Yorkban 1965. december 21-én elfogadott nemzetközi egyezmény kihirdetéséről.

8 1965. évi New York-i Egyezmény 4. cikk: A részes államok elítélnék minden olyan propagandát és minden olyan szervezetet, amely egy bizonyos fajnak vagy egy bizonyos színű vagy etnikai származású személyek csoportjának felsőbbrendűségét hirdető eszméken vagy elméleteken alapszik vagy a faji gyűlöletet és megkülönböztetést valamilyen formában igazolni vagy előmozdítani igyekszik, és vállalják, hogy az ilyen megkülönböztetésre irányuló minden izgatás vagy eljárás gyökeres kiirtására haladéktalanul pozitív intézkedéseket hoznak, és ebből a célból, kellő figyelemmel az Emberi Jogok Egyetemes Deklarációjában foglalt elvekre és a jelen Egyezmény 5. Cikkében világosan kifejtett jogokra, egyebek között: a) Törvény által büntetendő cselekménnyé nyilvánítják a faji felsőbbrendűségre vagy gyűlöletre alapozott eszmék terjesztését, a faji megkülönböztetésre való izgatást, valamint bármely faj, illetve más színű vagy más etnikai származású személyek csoportja ellen irányuló minden erőszakos cselekedetet vagy arra való izgatást, továbbá fajgyűlölő tevékenység mindenféle támogatását, annak pénzelését is beleértve; b) Törvényellenessé nyilvánítanak és betiltanak minden olyan szervezetet, valamint szervezett és minden egyéb propagandatevékenységet, amely a faji megkülönböztetést előmozdítja vagy arra izgat, az ilyen szervezetekben vagy tevékenységben való részvételt pedig törvény által büntetendő cselekménynek tekintik; c) Nem engedik meg, hogy országos vagy helyi hatóságok vagy közintézmények a faji megkülönböztetést előmozdítsák vagy arra izgassanak.

9 1976. évi 8. törvényerejű rendelet az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya kihirdetéséről.

10 PPJNE 19. cikk

(1) Nézetei miatt senki sem zaklatható.

(2) Mindenkinek joga van a szabad véleménynyilvánításra; ez a jog magában foglalja mindenfajta adat és gondolat határookra való tekintet nélküli – szóban, írásban, nyomtatásban, művészi formában vagy bármilyen más tetszése szerinti módon történő – keresésének, megismerésének és terjesztésének a szabadságát is.

(3) Az e cikk (2) bekezdésében meghatározott jogok gyakorlása különleges köteleességekkel és felelősséggel jár. Ennélfogva a bizonyos korlátozásoknak vethető alá, ezek azonban csak olyanok lehetnek, amelyeket a törvény kifejezetten megállapít, és amelyek

a) mások jogainak vagy jó hírvenének tiszteletben tartása, illetőleg

b) az állambiztonság vagy a közrend, a közegészség vagy a közérkölcös védelme érdekében szükségesek.

vánítás szabadságát, 20. cikke¹¹ pedig tiltja a háborús propagandát, valamint a nemzeti, faji vagy vallási alapú gyűlöletkeltést. Az univerzális *soft law* jellegű dokumentumok közül az Emberi Jogok Bizottságának a PPJNE 19. cikkéhez fűzött 34. számú általános kommentárja¹² emelendő ki, mely átfogó, joggyakorlatot szintetizáló értelmezést ad a véleménynyilvánítás szabadságáról.

A gyűlöletbeszéd definíciójához európai szinten már jóval koncentráltabb adalékokat találhatunk, jöllehet ezek többsége is megmarad a puha jog szintjén. Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának egyik ajánlása¹³ akként fogalmaz, hogy „[gyűlöletbeszédnek minősül] minden olyan megnyilvánulás, ami fajgyűlöletet, idegengyűlöletet, antiszemitizmust vagy intolerancián alapuló egyéb gyűlöletet terjeszt, szít, elősegít vagy alátámaszt, beleértve az agresszív nacionalizmuson és etnocentrizmuson alapuló intoleranciát, valamint a kisebbségekkel, migránsokkal és bevándorlókkal szembeni diszkriminációt és ellenségességet”. Emellett az Európa Tanács Rasszizmus és Intolerancia elleni Európai Bizottsága ajánlásában¹⁴ a következő fogalmat olvashatjuk: „[a gyűlöletbeszéd] egy vagy több különleges kifejezési forma használatát jelenti, nevezetesen egy személy vagy személyek csoportjának becsmérlését, gyűlöletkeltése vagy becsmérlésére való felbujtást, valamint zaklatást, sértegetést, negatív sztereotípiák alkalmazását, továbbá az ilyen személy vagy személyek csoportjának megbélyegzését vagy megfenyegetését, valamint a kifejezés minden olyan formájának alátámasztását, amely a személyes jellemzők vagy jogállás nem kimerítő felsorolásán alapul, és amely magában foglalja a »fajt«, a bőrszínt, a nyelvet, a vallást vagy meggyőződést, a nemzetiséget, illetve nemzeti vagy etnikai származást, valamint a lemenőket, az életkort, a fogyatékossgát, a biológiai nemet, a társadalmi nemet, a nemi identitást és a szexuális orientációt”.¹⁵ Emellett megjegyzendő, hogy a számítástechnikai bűnözésről szóló 2001. évi Budapesti Egyezményhez fűzött xenofóbia és rasszizmus elleni 2003.

11 PPJNE 20. cikk (1) Minden háborús propagandát törvényben kell megtiltani.

(2) Törvényben kell megtiltani a nemzeti, faji vagy vallási gyűlölet bármilyen hirdetését, amely megkülönböztetésre, ellenségeskedésre vagy erőszakra izgat.

12 United Nations, International Covenant on Civil and Political Rights, Human Rights Committee 102nd session, Geneva, 11-29 July 2011, General Comment No. 34, Article 19: Freedoms of Opinion and Expression [Online]. Elérhető: <https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/docs/gc34.pdf> (Letöltve: 2022. május 21.)

13 Committee of Ministers of the Council of Europe Recommendation No R 97(20) 30.10.1997 [Online]. Elérhető: <https://rm.coe.int/1680505d5b> Letöltve: 2022. május 21.)

14 European Commission against Racism and Intolerance (ECRI), General Policy Recommendation No. 15 on “Hate Speech” 8.12.2016 [Online]. Elérhető: <https://rm.coe.int/ecri-general-policy-recommendation-no-15-on-combating-hate-speech/16808b5b01> (Letöltve: 2022. május 21.)

15 Ibid. 3. o.

évi Kiegészítő Jegyzőkönyv¹⁶ részben lefedi a gyűlöletbeszéd tényállásait, de nem érinti azokat az eseteket, amikor a gyűlöletet a társadalmi nem, a szexuális orientáció vagy a fogyatékosság motiválja.¹⁷

A gyűlöletbeszéd nemzetközi jogi fogalmának hiánya ahhoz a gyakorlati következményhez vezet, hogy nagyon eltérő, milyen magatartásokkal és tényállásokkal valósul meg ez a cselekmény az egyes államokban. Egy szerény sorvezetőt azonban az amerikai és európai szólásszabadság-felfogások alapján magabiztosan alkalmazhatunk: ha egy közlés az erőszak nyilvánvaló és jelen lévő veszélyét idézi elő,¹⁸ akkor gyűlöletbeszédnek fog minősülni.

2.2. A gyűlöletbeszéd a strasbourgi esetjogban: általános keretek

Regionális szinten a gyűlöletbeszéd szembeni leghatékonyabb nemzetközi jogvédelmet kétségkívül a Strasbourgi Bíróság nyújtja, amely ilyen ügyekben az Emberi Jogok Európai Egyezményének a véleménynyilvánítás szabadságáról szóló 10. cikkére,¹⁹ illetve a joggal való visszaélés tilalmáról rendelkező 17. cikkére²⁰ támaszkodhat. A Bíróság már 1976-ban, a *Handyside v. Egyesült Királyság*²¹ ügyben – melyben a kérelmező egy brit könyvkiadó tulajdonosa volt, aki megvette egy tinédzsereknek szóló, sokak által obszcénnek tartott szexuális felvilágosító fejezeteket magában foglaló kiadvány

16 Additional Protocol to the Convention on Cybercrime, concerning the criminalisation of acts of a racist and xenophobic nature committed through computer systems (ETS No. 189), 28 January 2003.

17 A gyűlöletbeszéd elleni küzdelem az Európa Tanácsban témájáról részletesebben lásd: Council of Europe, Online Hate Speech [Online]. Elérhető: <https://www.coe.int/en/web/cyberviolence/online-hate-speech#%7B%22103915149%22%3A%5B%5D%22%3A%5B%5D%7D> (Letöltve: 2022. május 21.)

18 Vö. a magyar jogalkalmazásban felmerülő értelmezési kérdésekkel és a közösség elleni uszítás büntethetőségének alapjául szolgáló alkotmányos zsinórmértékekkel: Koltay, 2013, 91–123. o.

19 EJEE 10. cikk (1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a véleményalkotás szabadságát és az információk, eszmék megismerésének és közlésének szabadságát országhatárokon túl és anélkül, hogy ebbe hatósági szerv beavatkozhasson. Ez a Cikk nem akadályozza, hogy az államok a rádió-, televízió- vagy mozgóképvállalatok működését engedélyezéshez kössék.

(2) E kötelezettségekkel és felelősséggel együtt járó szabadságok gyakorlása a törvényben meghatározott, olyan alakszerűségeknek, feltételeknek, korlátozásoknak vagy szankcióknak vethető alá, amelyek szükséges intézkedéseknek minősülnek egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a területi sértetlenség, a közbiztonság, a zavargás vagy bűnözés megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, mások jó hírveve vagy jogai védelme, a bizalmas értesülés közlésének megakadályozása vagy a bíróságok tekintélyének és pártatlanságának fenntartása céljából.

20 EJEE 17. cikk Az Egyezmény egyetlen rendelkezését sem lehet úgy értelmezni, hogy az bármely állam, csoport vagy személy számára jogot biztosítana olyan tevékenység folytatására vagy olyan cselekedet végrehajtására, amely az Egyezményben foglalt jogok és szabadságok megsértésére vagy pedig az Egyezményben meghatározottnál nagyobb mértékű korlátozására irányul.

21 *Handyside v. Egyesült Királyság*, no. 5493/72, § 49, 1976. december 7.

kizárólagos forgalmazási jogait az Egyesült Királyságban, azonban a könyv forgalmazását annak tartalma miatt a közerkölcsre hivatkozva betiltották, és számos példányát elkobozták – elvi érrel rögzítette, hogy „a véleménynyilvánítás szabadsága a demokratikus társadalmak egyik nélkülözhetetlen eleme, valamint a haladásnak és minden ember fejlődésének alapfeltétele. Így az Egyezmény 10. cikk (2) bekezdése nemcsak azokra az »információkra« és »ötletekre« vonatkozik, amelyeknek a fogadtatása, illetve megítélése semleges vagy kedvező, hanem azokra is, amik támadják, sokkolják, illetőleg zavarják az államot vagy a lakosság egy részét. Ez a pluralizmus, a tolerancia és a nyitottság követelményeiből fakad, amelyek nélkül nem létezhet »demokratikus társadalom«. Utóbbiból pedig az következik, hogy valamennyi »alaki követelménynek«, »feltételnek«, »korlátozásnak« vagy »büntetésnek«, amelyet e téren alkalmaznak, arányban kell állnia az elérni kívánt törvényes céllal.” Az ítéletből egyértelműen látszik, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága nem korlátozódik a „kellemes” közlésekre, az általa lefedett spektrum jóval szélesebb ennél. Mi több, a véleménynyilvánítás szabadságával kapcsolatos kérdések leginkább akkor kerülnek a jogalkalmazó látóterébe, amikor sértő, meghökkentő vagy aggodalmat keltő gondolatok, információk, elvek és nézetek törnek felszínre.²²

A véleménynyilvánítás szabadsága tehát alapvetően a kritikára, a szatírára, továbbá a társadalom egyes részeit sokkoló, zavaró vagy akár sértő közlésekre is kiterjed, mint-hogy ezek alapvetően a pluralizmust, a toleranciát és a nyitottságot testesítik meg egy demokratikus társadalomban.²³ Ellenben ahogyan azt majd a későbbiekben látni fogjuk, azok a támadó jellegű és súlyosan sértő internetes közlések, amelyek a szatirikus műfaj határain túlmutatnak és akár becsületsértést is megvalósítanak, már nem tartoznak az Egyezmény 10. cikkének tárgyi hatálya alá.²⁴ Ahogyan azt a Bíróság az *Erbakan v. Törökország*²⁵ ügyben – amelynek kérelmezőjét, az ország egykori kormányfőjét és a jóléti párt elnökét azért ítéltek egy év szabadságvesztésre, illetve pénzbüntetésre, mert 1994-ben, a választási kampány során egyik beszédében a közönséget faji és vallási alapú gyűlöletre uszította – rögzítette: „[a] tolerancia és minden ember egyenlő méltóságának tiszteletben tartása a demokratikus, plurális társadalom alapkövei. Ebből adódóan bizonyos demokratikus társadalmakban szükséges lehet minden olyan véleménynyilvánítás szankcionálása vagy akár megakadályozása, amely intolerancián alapuló gyűlöletet terjeszt, szít, elősegít vagy alátámaszt [...], feltéve, ha valamennyi »alaki

22 Simon, 2018, 726. o.

23 *Perrin v. Egyesült Királyság* (dec.), no. 5446/03, 2005. október 18.

24 *Bartnik v. Lengyelország* (dec.), no. 53628/10, 2014. március 11.

25 *Erbakan v. Törökország*, no. 59405/00, § 56, 2006. július 6.

követelmény«, »feltétel«, »korlátozás« vagy »büntetés«, amelyet e téren alkalmaznak, arányban áll az elérni kívánt törvényes céllal.”

Az EJEK ezentúl az Egyezmény részes államait a szubszidiaritás elvéből²⁶ levezetve bizonyos fokú mérlegelési szabadságban részesíti,²⁷ azonban ez a mozgástér sem korlátlan, és a vélemények eltérő jellegére tekintettel nem is azonos mértékű. Így például a politikával kapcsolatos internetes hozzászólások esetén az egyének véleménynyilvánítási szabadsága magas fokú védelemben részesül, és az állam mérlegelési szabadsága leszűkül,²⁸ míg például a kereskedelmi tartalmakhoz fűzött hozzászólásoknál az állami hatóságok a korlátozások szélesebb körét alkalmazhatják.

Az *Erbakan v. Törökország* ügy jól rávilágít az Egyezmény szövegéből is egyértelműen levonható következtetésre, mint hogy a véleménynyilvánítás szabadsága, bár kiemelt jelentőséggel bíró emberi jog, nem abszolút jellegű: vannak olyan értékek, amelyek bizonyos esetekben és bizonyos társadalmi kontextusban elsőbbséget élveznek vele szemben. Az EJEK 10. cikk (2) bekezdése felsorolja a demokratikus társadalmakban elfogadható korlátozások lehetséges okait, melyek a nemzetbiztonság, a területi sértetlenség, a közbiztonság, a zavargás vagy bűnözés megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, mások jó hírneve vagy jogai védelme, a bizalmas értesülés közlésének megakadályozása vagy a bíróságok tekintélyének és pártatlanságának fenntartása. Mindazonáltal ezek a korlátozások is csak kellőképpen megalapozottan és megszorítóan értelmezve alkalmazhatók.²⁹

Az államok rasszizmussal, gyűlöletbeszéddel, diszkriminációval, intoleranciával, terrorizmussal és az erőszak dicsőítésével kapcsolatos intézményvédelmi kötelezettségei különös hangsúllyal jelennek meg az EJEK esetjogában. Így például a *Jersild v. Dánia*³⁰ ügyben – melynek panaszosa ellen azért indult büntetőeljárás, mert egy tévé-műsorban interjút készített három, rasszista megjegyzéseket tevő és gyűlöletre uszító, a „Zölddzsekisek” csoportjához tartozó fiatallal, függetlenül attól, hogy a műsor tágabb kontextusban egy bevándorlásellenes mozgalmakat bemutató problémafelvető riport volt – az Emberi Jogok Európai Bizottsága (a továbbiakban: EJEKBiz) elvi élel mondta ki, hogy a faji megkülönböztetés valamennyi formája és megnyilvánulása elleni küzdelmet

---

26 Vila, 2017, 393–413. o.

27 A Strasbourgi Bíróság a mérlegelési szabadság elvét részletesen elsőként a – már fentebb is idézett – *Handyside v. Egyesült Királyság* ügyben dolgozta ki. Lásd bővebben: Polgári, 2017, 46–47. o.

28 Lásd: *Axel Springer AG v. Németország*, no. 39954/08, § 90, 2012. február 7.; *Morice v. Franciaország*, no. 29369/10, § 125, 2015. április 23.

29 Simon, 2018, 730. o.

30 *Jersild v. Dánia*, no. 15890/89, § 30, 1994. szeptember 23.

kardinális jelentőségűnek tekinti. A *Gündüz v. Törökország*³¹ ügy – amelynek kérelmezője, egy iszlamista szekta vezetője erőteljes kritikát fogalmazott meg a demokráciáról egy tévéműsorban – tanulása szerint a tolerancia és a minden ember egyenlő méltóságának tiszteletben tartása a demokratikus, pluralista társadalmak alapkövei, ezért az intolerancián alapuló gyűlöletet elősegítő, szító, terjesztő vagy igazoló magatartások szankcionálása szükségesnek tekinthető egy demokratikus társadalomban, amennyiben ezek a szankciók arányban állnak az elérni kívánt céllal. Ugyanebben az ügyben az EJEB azt is egyértelműen leszögezte, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága gyűlöletbeszéd esetén nem érvényesül, és ez az EJEE 17. cikkével, azaz a joggal való visszaélés tilalmával összhangban minden olyan közlésre vonatkozik, amelyik az Egyezmény által védett alapértékekkel nem egyeztethető össze. Az EJEB esetjoga alapján ilyenek minősül a holokauszttagadás, a náci ideológia alátámasztása, valamennyi muszlim súlyos terrorcselekményekkel való asszociációja, vagy például ahogyan azt az egy konkrét ügyben is láthattuk, hogy a zsidók minden gonosz forrásaiban Oroszországban.³²

Azokra az esetekre, amikor a Strasbourg-i Bíróság a gyűlöletbeszéddel kapcsolatos ügyekben jár el, az Egyezmény két lehetséges megközelítési alternatívát kínál. Az egyik a 17. cikk³³ (joggal való visszaélés tilalma) alkalmazása, ami kizárja az EJEE nyújtotta védelemből azokat a véleményeket, amelyek gyűlöletbeszédet valósítanak meg, és tagadják az EJEE-nek fundamentális értékeit. Így például a *Seurot v. Franciaország*³⁴ ügyben – amelynek kérelmezője egy gimnáziumi földrajz-történelem szakos tanár volt, akinek megjelent egy erőszakos, rasszista és gyűlöletkeltő írása az iskolaújságban, majd emiatt elbocsátották – a Bíróság tisztázta a 10. cikk és a 17. cikk egymáshoz való viszonyát: „az EJEE 17. cikke kétségtől minden olyan megjegyzést kizár a 10. cikk által biztosított védelem alól, ami közvetlenül az Egyezményben lefektetett értékek ellen irányuló támadást valósít meg”.

A 17. cikk funkciója kettős: egyrészt értelmezési szabályként működik, másrészt az elfogadhatóság alóli kivételek egyikeként alkalmazzák. Utóbbi azt jelenti, hogy ha az

31 *Gündüz v. Törökország*, no. 35071/97, §§ 40–41, 2003. december 4.

32 Lásd: *Lehideux és Isorni v. Franciaország*, no. 55/1997/839/1045, §§ 46–58, 1998. szeptember 23.; *Garaudy v. Franciaország* (dec.), no. 65831/01, 2003. július 7.; *Norwood v. Egyesült Királyság* (dec.), no. 23131/03, 2004. november 16.; *Witzsch v. Németország* (dec.), no. 7485/03, 2005. december 13.; *Pavel Ivanov v. Oroszország* (dec.), no. 35222/04, 2007. február 20.

33 A másik megközelítési mód a 10. cikk (2) bekezdése (véleménynyilvánítás szabadsága) által lehetővé tett korlátozásokra történő hivatkozás, amit az EJEB azokban az esetekben adoptál, amikor az ügy tárgyát képező vélemény, jóllehet gyűlöletbeszédnek minősül, az Egyezmény fundamentális értékeinek lerombolására kevésbé alkalmas. Ennek alkalmazásáról a későbbiekben még szó fog esni a fejezetben.

34 *Seurot v. Franciaország* (dec.), no. 57383/00, 2004. május 18.

EJEB a kérelmet visszaélésszerűnek minősíti, akkor az kikerül az Egyezmény további cikkei által biztosított védelem hatálya alól, és érdemi vizsgálat lefolytatására már nem kerül sor.³⁵ Ezt a kategorikus kizárást a szakirodalomban találóan *guillotine*-hatásnak is nevezik,³⁶ melynek alkalmazására elsődlegesen, de nem kizárólagosan, az egyértelműen megállapított történelmi tények esetében kerül sor.³⁷ A joggal való visszaélés tilalmára először 1979-ben, a *Glimmerveen és Hagenbeek v. Hollandia*³⁸ ügyben hivatkozott az EJE Biz, amikor a faji diszkrimináción alapuló eszmék terjesztését a 17. cikkre hivatkozva kiemelte a véleménynyilvánítás szabadsága által nyújtott védelem alól. Hasonló konklúzióra jutott az EJE Biz a *Kühnen v. Németország*³⁹ ügyben a betiltott Nemzetiszocialista Német Munkáspárt visszaállításával kapcsolatban, kimondva, hogy az Egyezmény 10. cikkére a 17. cikkel ellentétesen nem lehet hivatkozni. A holokauszttagadás szintén a 10. és 17. cikk közös keresztmetszetében áll: a *Remer v. Németország*⁴⁰ ügy kérelmezőjét azért ítélték el a német bíróságok, mert egy általa írt és terjesztett publikáció szerint a gázkamrák sosem léteztek a náci által működtetett koncentrációs táborokban. Utóbbi két eset érdekessége, hogy döntéseiben az EJE Biz mind a 10. cikk (2) bekezdésére, mind a 17. cikkre hivatkozott, ám határozatait a *Glimmerveen és Hagenbeek v. Hollandia* ügygel ellentétben, a véleménynyilvánítás szabadságára hivatkozva hozta meg, és a joggal való visszaélés tilalmát csak iránymutatásként követte.

Annak ellenére, hogy a gyűlöletbeszéd a véleménynyilvánítás szabadsága alóli klasszikus és egyértelmű kivételek egyike, nincs egységes fogalma a strasbourgi esetjogban. Ez önmagában a *Féret v. Belgium*⁴¹ ügyből – a kérelmező a belga Nemzeti Front elnöke, emellett a párt rasszista, illetve xenofób gyűlöletre, diszkriminációra és erőszakra uszító kiadványainak főszerkesztője volt – is jól látszik, amelyben az eljáró bírói tanács többségi véleménye szerint minden intolerancián alapuló gyűlöletet támogató, terjesztő vagy igazoló kijelentés gyűlöletbeszédet valósít meg. Ezzel szemben a különvéleményt megfogalmazó bírák szűkebben értelmezték a gyűlöletbeszéd fogalmát, és nem látták az elkövetési magatartást megvalósulni, mivel a kérelmező bevándorlókat becsmérlő kijelentéseivel nem állította egyik faji csoport felsőbbrendűségét sem.⁴²

35 Bodnár, 2021, 378–379. o.

36 Derenčinović, 2021, 8. o.; Nikouei–Zamani, 2019, 68. o.; Lobba, 2015, 241–242. o.; Cannie–Voorhoof, 2011, 58. o.

37 Keane, 2007, 651. o.

38 *Glimmerveen és Hagenbeek v. Hollandia*, nos. 8348/78. és 8406/78, § 11, 1979. október 11.

39 *Kühnen v. Németország* (dec.), no. 12194/86, 1986. május 28.

40 *Remer v. Németország* (dec.), no. 25096/94, 1994. augusztus 19.

41 *Féret v. Belgium*, no. 15615/07, § 64, 2009. december 10.

42 Uitz, 2021, 296. o.

3. Az online gyűlöletbeszéd sajátosságai a strasbourgi esetjogban

A véleménynyilvánítás szabadságának tárgyi hatálya mind az offline, mind az online közlésekre egyaránt kiterjed: az EJEB Nagykamarája a *Delfi AS v. Észtország*⁴³ ügyben kategorikusan egyértelművé tette, hogy az Emberi Jogok Európai Egyezményét az internetes kommunikációra is alkalmazni kell, jóllehet utóbbinak sajátosságaira tekintettel néhány szabály speciális érvényesülésétől nem lehet eltekinteni. A Strasbourgi Bíróság egyrészt rámutatott, hogy az internetes tartalmak és kommunikáció, a nyomtatott sajtóval összehasonlítva, nagyobb kockázatot jelentenek az emberi jogok és szabadságok megsértésére nézve, különös tekintettel a magánélethez való jogra.⁴⁴ Másrészt pedig a Bíróság az *Editorial Board of Pravoye Delo and Shtekel v. Ukrajna* ügyben – melynek kérelmezője a *Pravoye Delo* című, hetente háromszor megjelenő, odeszszai regionális lap szerkesztősege, illetve főszerkesztője volt, akik költséghatékonysági okokból számos alkalommal másodközlítették más sajtóorgánumok és internetes hírportálok cikkeit anélkül, hogy a források hitelességét ellenőrizték volna – megállapította, hogy a világszerte több milliárd felhasználót kiszolgáló elektronikus hálózatra jelenleg nem vonatkoznak, és jó eséllyel soha nem is fognak ugyanolyan szabályok és ellenőrzési mechanizmusok vonatkozni, mint a nyomtatott sajtóra.⁴⁵

Mivel a *Delfi AS v. Észtország* volt az első olyan ügy,⁴⁶ amiben a Strasbourgi Bíróság egy internetes hírportál szolgáltatójának felelősségét vizsgálta az oldal felhasználói által névtelenül posztolt hozzászólásokért, az eset elemzése részletesebb elemzést kíván. Az ügy kérelmezője, a *Delfi AS* – amely a balti térség egyik vezető online tartalomszolgáltatója – egy olyan internetes hírportált működtetett, ahol az olvasók egy nicknév megadása után a hírek alá kommenteket írhattak, és néhányan közülük egyértelműen személyiségi jogokat súlyosan sértő hozzászólásokat tettek közzé ezen a felületen. A kérelmező azzal fordult az EJEB-hez, hogy a nemzeti bíróságok megállapították a felelősségét azért, mert az egyik online hír alatt a felhasználók támadó hozzászólásokat írtak egy kompkat üzemeltető hajózási társaságról. A *Delfi AS* a hajózási társaság jogi képviselőjének kérésére mintegy hat héttel közzétételük után eltávolította a kommenteket. Az egyértelműen jogellenes kommentek kétségkívül megsértették mások jogait, így az ügyben felmerülő kérdés nem az volt, hogy a hozzászólások eltávolítása

43 *Delfi AS v. Észtország*, no. 64569/09, § 131, 2015. június 16.

44 *Delfi AS v. Észtország*, § 133.

45 *Editorial Board of Pravoye Delo and Shtekel v. Ukrajna*, no. 33014/05, § 63, 2011. május 5.

46 Részletesebben lásd: Nádori, 2013.

megsértette-e a felhasználók véleménynyilvánításhoz való jogát, hanem hogy a Delfi AS felelősségre vonása a harmadik személyek által írt kommentekért megsértette-e a hírportál információközléshez való jogát.

A Bíróság az ügyben kimondta, hogy az internetes tartalomszolgáltató felelősséggel tartozhat az oldalon megjelenő felhasználói kommentekért. Azonban az eset kontextusával kapcsolatban két pontosítást szükséges tenni. Az első, hogy itt egy olyan professzionális jelleggel, kereskedelmi célból működtetett hírportálról volt szó, ahol az oldal szerkesztői által írt cikkek alá írhattak a felhasználók – akár névtelenül is – hozzászólásokat. A Strasbourgi Bíróság pedig rá is mutatott, hogy az ítélet megállapításai az egyéb típusú weboldalakra, például hirdetésekre, chatszobákra vagy közösségi oldalakra nem vonatkoznak. A második, hogy a hírportálon megjelent olvasói kommentek mások személyiségi jogait súlyosan sértették, és gyűlöletbeszédet valósítottak meg.

A Nagykamara ítéletében arra az álláspontra helyezkedett, hogy a portálok szolgáltatói és a hagyományos kiadók közötti különbségek elismerése összhangban van az e területre vonatkozó nemzetközi sztenderdekkel, amelyek a hagyományos nyomtatott, illetve az audiovizuális média tevékenységét szabályozó jogi normák, valamint online média közötti különbségtétel felé tendálnak.⁴⁷ A Miniszteri Bizottságnak az Európa Tanács tagállamaihoz intézett, a média új fogalmáról szóló kiadott ajánlásában⁴⁸ ezt „differenciált és fokozatos” megközelítésnek nevezi, mely megköveteli, hogy minden szolgáltató a védelem megfelelő formáját (differenciált) és szintjét (fokozatos) élvezze, és hogy felelősségüket is az EJEE 10. cikkével és az Európa Tanács által kidolgozott egyéb vonatkozó normákkal összhangban határozzák meg. Ezért a Nagykamara úgy vélte, hogy az internet sajátos jellegére tekintettel az online hírportálra a 10. cikk alapján háruló „kötelezettség és felelősség” bizonyos mértékig eltérhet a hagyományos kiadókétól, ami a harmadik féltől származó tartalmakat illeti.

A Bíróság a *Delfi AS v. Észtország* ügyben hozott ítéletében arról is említést tett, hogy egy professzionális online tartalomszolgáltatónak tisztában kellene lennie a vonatkozó jogszabályokkal és joggyakorlattal, mivel könnyen jogi segítséghez tud jutni, és hogy a konkrét ügyben a kérelmező abban a helyzetben volt, hogy a tevékenységével járó kockázatot mérlegelhette, annak következményeit észszerű kereteken belül előre láthatta, és ebből adódóan az Egyezmény 10. cikk (2) bekezdése alatti korlátozás „törvény által előírt” módon történt.⁴⁹

---

47 *Delfi AS v. Észtország*, § 113.

48 Recommendation CM/Rec(2011)7 of the Committee of Ministers to member states on a new notion of media, HDS.IO/0008/13, 13 May 2013 [Online]. Elérhető: <https://edoc.coe.int/en/media/8019-recommendation-cmrec20117-on-a-new-notion-of-media.html> (Letöltve: 2022. május 18.)

49 *Delfi AS v. Észtország*, § 129.

Összegzőképpen elmondható, hogy a *Delfi AS v. Észtország* ügyben a Nagykamara négy kritériumot fektetett le az internetes tartalomszolgáltató harmadik személyek által közzétett hozzászólásokért való felelőssége kapcsán: (i) a kommentek emberi méltóságot sértő, egyértelműen jogellenes, extrém jellege; (ii) a kommenteket egy kereskedelmi alapon működtetett internetes tartalomszolgáltató saját maga által közzétett cikkei alá írták, ahol a tartalomszolgáltató kifejezetten ösztönözte olvasóit hozzászólások írására; (iii) a kérelmező elégtelen intézkedéseket tett a súlyosan sértő kommentek haladéktalan eltávolítása tekintetében (csak hat héttel közzétételük után kerültek le a sértett kérésére); (iv) és hogy a kérelmezővel szemben enyhe szankciót (320 euró) szabtak ki.

Az ügyben az EJEB nem állapította meg a 10. cikk sérelmét, és egyetértett az észti bíróságokkal, miszerint a kérelmező felelőssége fennáll, valamint hogy a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozása nem volt aránytalan. A Strasbourgi Bíróság tehát először mondta ki egy szolgáltató felelősségét harmadik személyek által közzétett kommentekért. Továbbá a Bíróság újfent megállapította, hogy a gyűlöletbeszédet megvalósító kommentekre az Egyezmény 10. cikke által nyújtott védelem nem terjed ki, azaz nem tartoznak a véleménynyilvánítás szabadságának hatálya alá.

A Strasbourgi Bíróság máskor is rámutatott, hogy az internet a felhasználók által egyszerűen, akár névtelenül is megosztható közlések lehetőségével páratlan felületet biztosít a véleménynyilvánítás szabadságának.⁵⁰ Ezen előnnyel párhuzamosan azonban bizonyos veszélyek is felmerülhetnek: a rágalmozó és a más típusú, egyértelműen jogellenes beszéd – beleértve az erőszakra buzdító beszédet, illetve a gyűlöletbeszédet – korábban elképzelhetetlennek tűnő sebességgel, másodpercek alatt az egész világon elterjedhet, ráadásul tartósan, pár kattintással elérhető maradhat az interneten. Minthogy az Egyezmény 8. és 10. cikke szerinti jogok egyenlő tiszteletet érdemelnek, olyan egyensúlyt kell közöttük teremteni, amely mind a magánélethez való jog, mind a véleménynyilvánítás szabadságának lényegét megőrzi. Ezzel összhangban, jóllehet az internet használatából nem elhanyagolható előnyök származnak a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlása során, a rágalmozásért, egyéb jogellenes közlésekért és a gyűlöletbeszédért való felelősség továbbra is fennáll, és az EJEE részes államainak ilyen esetekben is hatékony jogvédelmet kell biztosítaniuk a személyiségi jogok megsértése esetén.

A *Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete és Index.hu Zrt. v. Magyarország*⁵¹ ügy az internetes tartalomszolgáltatók önszabályozó testületének és az Index.hu internetes

⁵⁰ *Delfi AS v. Észtország*, § 110; *Ahmet Yıldırım v. Törökország*, no. 3111/10, § 48, 2012. december 18.; *Times Newspapers Ltd v. Egyesült Királyság* (nos. 1 és 2), nos. 3002/03 és 23676/03, § 27, 2009. március 10.

⁵¹ *Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete és Index.hu Zrt. v. Magyarország*, no. 22947/13, 29–91. §, 2016. február 2.

hírportálnak a felelősségét érintette a honlapjaikra a felhasználók által írt vulgáris és sértő kommentekért, miután közzétettek egy, két ingatlanos honlap megtévesztő üzleti gyakorlatát bíráló véleményt. A kérelmezők az ellenük hozott magyar bírósági ítéleteket kifogásolták, amelyek gyakorlatilag arra kötelezték őket, hogy moderálják az olvasók által a weboldalaikra feltöltött hozzászólások tartalmát, és arra hivatkoztak, hogy ez ellentétes a véleménynyilvánítás szabadságával. Az EJEB az ügyben az egyezményser-tést valóban megállapította. Az internetes hírportáloknak – noha nem ők a kommentek közzétevői – köteleességük és felelősségük áll fenn az oldalukon megjelenő tartalmakért. A Bíróság ennek ellenére úgy ítélte meg, hogy a magyar bíróságok, amikor a kérelmezők ügyében a felelősség fennállításáról határoztak, nem végeztek megfelelő mérlegelést az egymással versengő alapjogok, nevezetesen a panaszosok véleménynyilvánítás sza-badsághoz való joga és az ingatlanos honlapok üzleti hírnevének tiszteletben tartásá-hoz való joga között. (A magyar jogalkalmazó ugyanis a megjegyzések jogellenességét adottnak vette, minthogy azok az ingatlanos honlapok üzleti hírnevét sértették.)

E helyütt rá kell világítani a *Delfi AS v. Észtország* ügy és a *Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete és Index.hu Zrt. v. Magyarország* ügy lényegi különbségére, tekintve, hogy első ránézésre azt láthatjuk, hogy a Strasbourgi Bíróság előbbiben megállapította a szolgáltató felhasználók által írt sértő és vulgáris kommentjeiért való felelősségét, míg utóbbiban ennek ellenkezőjéről határozott. Ennek oka, hogy a „magyar ügy” nem tartalmazta az „észt ügy” kulcsfontosságú elemét, nevezetesen a gyűlöletbeszédet és az erőszakra való felbujtást: jöllehet a *Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete és Index.hu Zrt. v. Magyarország* ügyben érintett hozzászólások sértők és vulgárisak voltak, a hoz-zászólások nem minősültek egyértelműen jogellenes beszédnek.

Hasonló tanulságot vonhatunk le a *Pihl v. Svédország*⁵² ügy alapján, melyben a felperes kérelmét a Bíróság nyilvánvalóan alaptalannak és emiatt elfogadhatatlannak nyilvánította. A kérelmező egy internetes blogon harmadik személy által névtelenül közzétett, rágalmozó komment sértettje volt, aki polgári jogi keresetet nyújtott be a honlap szol-gáltatója, egy kis nonprofit egyesület ellen, kérve a bíróságot, hogy mondja ki az alperes felelősségét a sértő anonim hozzászólásokért. Miután a svéd bíróságok keresetét rendre elutasították, a kérelmező azzal fordult az EJEB-hez, hogy állapítsa meg a jó hírnevhez való jogának és a magánélethez való jogának megsértését. A Strasbourgi Bíróság rávilá-gított, hogy az ehhez hasonló ügyekben a kérelmező magánélethez való joga és a webol-dal szolgáltatójának véleménynyilvánítási szabadsága között kell megtalálni az érzékeny egyensúlyt, és ennek jelen esetben a svéd bíróságok eleget is tettek. A Bíróság a mérlegelés

---

52. *Pihl v. Svédország*, no. 74742/14, §§ 22–38, 2017. február 17.

során újfent jelentőséget tulajdonított annak, hogy bár a komment sértő volt, gyűlöletbeszédet vagy erőszakra való uszítást nem valósított meg; továbbá az egyezményesértés hiányát arra is alapozta, hogy a blog szolgáltatója egy kis nonprofit egyesület volt; emellett, hogy a szolgáltató a kérelmező észrevétele utáni napon a sértő hozzászólást eltávolította; valamint hogy a komment mindössze kilenc napig volt fenn a weboldalon.

A *Smajić v. Bosznia-Hercegovina*⁵³ ügy kérelmezőjét nemzeti, etnikai és vallási gyűlöletre, ellentétre és intoleranciára uszítás miatt ítélték el a nemzeti bíróságok, miután számos internetes posztban részletezte, milyen katonai intézkedésekre lenne szükség a Brčkói Körzet szerb lakosságú falvaiban egy újabb délszláv háború esetén. Az EJEB a 10. cikk vonatkozásában egyezményesértést nem állapított meg, és a panaszos beadványát nyilvánvalóan alaptalannak nyilvánította. A Bíróság megerősítette, hogy a nemzeti büntetőbíróság döntését megfelelően indokolta, nevezetesen azt, hogy a vádlott súlyosan sértő kifejezéseket használva a szerbekre, az etnikai kérdések egy rendkívül érzékeny pontjára tapintott a posztkonfliktusos bosnyák társadalomban.

A *Nix v. Németország*⁵⁴ ügyben a kérelmezőt azért ítélték el, mert egy, az egykori náci vezér Heinrich Himmlert és egy horogkeresztet ábrázoló képet posztolt egy blogon. A vádlott az eljárás kapcsán kifogásolta, hogy a német bíróságok az ítélet meghozatalakor nem vették figyelembe, hogy bejegyzésének célja a bevándorlók ellen irányuló oktatási és munkahelyi diszkrimináció elleni tiltakozás volt, és ezért a döntés a véleménynyilvánításhoz való jogát sértette. Annak dacára, hogy a Strasbourg-i Bíróság elismerte, hogy a kérelmező célja a kép közzétételével valóban nem a totalitárius propaganda terjesztése vagy gyűlöletre uszítás volt, illetve azt is elképzelhetőnek találta, hogy a panaszos tényleg csak a közérdeklődésre számot tartó társadalmi vitához akart ekképpen hozzájárulni, a figyelem magára vonásához egyfajta „kommunikációs tabut” vett igénybe, amire pedig az EJEE 10. cikke által biztosított védelem nem terjed ki.

A *Savva Terentyev v. Oroszország*⁵⁵ ügy kérelmezőjét gyűlöletre uszításért ítélték el, miután rendőrökről szóló sértő kommenteket posztolt egy blogbejegyzés alá. Az EJEB az Egyezmény 10. cikkének sérelmét megállapította, kihangsúlyozva, hogy bár a kérelmező által közzétett hozzászólás valóban sértő és sokkoló volt, ez önmagában nem alapozza meg, hogy az állam véleménynyilvánítási szabadságába beavatkozzon.

A *Kilin v. Oroszország*⁵⁶ ügyben szélsőséges tartalom terjesztése miatt indítottak büntetőeljárást a nemzeti hatóságok a kérelmezővel szemben, akit végül 18 hónap

53 *Smajić v. Bosznia-Hercegovina*, no. 48657/16, §§ 29–42, 2018. február 8.

54 *Nix v. Németország* (dec.), no. 35285/16, 2018. április 5.

55 *Savva Terentyev v. Oroszország*, no. 10692/09, §§ 41–87, 2018. augusztus 28.

56 *Kilin v. Oroszország*, no. 10271/12, §§ 44–96, 2021. május 15.

felfüggesztett szabadságvesztés-büntetésre és ugyanilyen időtartamú próbaidőre ítélték. A vád szerint a kérelmező rasszista tartalmú video- és hangfelvételeket tett közzé neonácikról, faji jelzők használatáról, nyilvánvalóan kaukázusi származású személyekről és szélsőségesre való felhívásokról egy népszerű online közösségi oldalon. A Bíróság szerint jelen ügyben a kérelmező büntetőjogi felelősségre vonása az Egyezmény 10. cikkét nem sértette: figyelembe véve az anyag rasszista jellegét és azt a tényt is, hogy a közzététel során a kérelmező a tartalmakhoz semmilyen enyhítő körülményekre utaló magyarázatot – tudniillik, hogy művészeti céllal készült szatirikus művekről lenne szó – nem fűzött, a nemzeti hatóságok meggyőzően bizonyították, hogy a kifogásolt anyag etnikai ellentétekre uszított, és a kérelmezőnek egyértelműen szándékában állt gyűlöletkeltő, illetőleg intoleráns cselekményeket előidézni.

A *Standard Verlagsgesellschaft mbH v. Ausztria*⁵⁷ ügy homlokterében a panaszos médiavállalattal szemben kibocsátott bírói végzés állt, amely elrendelte a *Der Standard* napilap honlapján regisztrált kommentelők névsorának kiadását, miután a weboldalon megjelent néhány hozzászólás, amelyek politikusokat – többek között – neonácikkal hoztak összefüggésbe. Bár a kommenteket a kérelmező eltávolította, a hozzászólásokat író felhasználók személyazonosságának felfedését megtagadta. Az ügyben az EJEB a bírói végzést egyezményértőnek találta, arra hivatkozva, hogy a nemzeti hatóságok általában véve nem tettek eleget az érintett alapjogok közötti mérlegelési kötelezettségüknek, és nem is adtak megfelelő indokolást a panaszos médiavállalat jogaiba való beavatkozás alátámasztására. A Bíróság úgy látta, hogy az ügy tárgyát képező hozzászólások sem gyűlöletbeszédnek, sem erőszakra való uszításnak nem minősültek – csupán egy közérdeklődésre számot tartó politikai vita részeként jelentek meg –, ezért a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozása nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban”.

A *Sanchez v. Franciaország*⁵⁸ ügy – amelyet 2022. január 17-én a Nagykamara elé utaltak – kérelmezőjét vallási csoport sérelmére elkövetett, közösség elleni uszítás miatt ítélték el. A panaszos a parlamenti választásokon induló helyi képviselőjelölt volt, aki a mások által a saját Facebook-oldalára írt gyűlölködő kommentek haladéktalan törlését elmulasztotta. Az EJEB hét bíróból álló Kamarája 6:1 arányban úgy határozott, hogy a kérelmező büntetőjogi felelősségre vonása a véleménynyilvánítás szabadságát nem sértette: a francia büntetőbíróság ítéletét megfelelően indokolta és a tagállamnak a szubszidiaritás elvével összhangban biztosított mérlegelési mozgásterén belül maradt, a korlátozás pedig „szükséges volt egy demokratikus társadalomban”.

---

57 *Standard Verlagsgesellschaft mbH v. Ausztria* (no. 3), no. 39378/15, §§ 49–97, 2021. december 7.

58 *Sanchez v. Franciaország* (dec.), no. 45581/15, 2021. szeptember 2.

A fentiek tükrében tehát a gyűlöletbeszédet vagy közvetlenül erőszakra való uszítást megvalósító internetes felhasználói hozzászólások tekintetében az EJEE 10. cikk (2) bekezdéséből adódó kötelezettségek megállapíthatók azon internetes hírportálok esetén, amelyek a weboldalukon kereskedelmi és szakmai célból lehetővé teszik olvasói kommentek közzétételét.

Emellett a Strasbourg-i Bíróság azt is hangsúlyozta, hogy egyes kijelentések, anélkül, hogy közvetlenül gyűlöletre való felhívásnak minősüljenek, éppoly súlyosak és károsak lehetnek, és ezért az Egyezményvel nem férnek össze. Ennek szemléletes példája a *Vejdeland v. Svédország*⁵⁹ ügy, melyben a Bíróság megállapította, hogy a szexuális irányultságon alapuló diszkrimináció ugyanolyan súlyos, mint a faj, származás vagy bőrszín alapján történő megkülönböztetés. Ennek kapcsán az online térben különös éberségre van szükség, mivel ott egy legitim témáról folytatott vita is könnyebben elfajulhat, és az Egyezményt megsértve a kisebbségek vagy a sérülékeny csoportok emberi jogait és méltóságát, illetve jó hírnevét sértő, valamint diszkriminatív megjegyzések törhetnek felszínre. Tekintve, hogy a jogszerűség és a jogellenesség között húzódó határ rendkívül vékony, az internethasználók hozzászólásai esetén a jogalkalmazó részéről különös éberségre van szükség, még akkor is, ha a kommentelők eredeti szándéka nem egyének vagy csoportok elleni megvetés kifejezésére irányult.

4. A kibermegfélemlítés az Emberi Jogok Európai Bíróságának joggyakorlatában

Ahogy arra az Európa Tanács 2021 decemberében közzétett tanulmánya⁶⁰ rámutatott, a Covid-19-világjárvány miatt elrendelt korlátozásokkal és lezárásokkal egyenes arányban nőtt az online térben eltöltött idő tartama, ez pedig csak még kiszolgáltatottabbá tette az egyébként is sérült csoportokat – elsősorban a nőket és a gyermekeket – a kiberbűnözéssel szemben.⁶¹ Jóllehet az Európa Tanács égisze alatt több olyan nemzetközi szerződés is napvilágot látott, amelyek a kibermegfélemlítés bizonyos elkövetési magatartásait szabályozzák, és erre az utóbbi két évben különösen akuttá vált problémára némi megoldással szolgálnak – így például a 2001. évi Budapesti Egyezmény

⁵⁹ *Vejdeland és mások v. Svédország*, no. 1813/07, §§ 55–57, 2012. február 9.

⁶⁰ Van der Wilk, 2021.

⁶¹ A tanulmány emellett azt is részletesen elemzi, hogy a Budapesti Egyezmény és az Isztambuli Egyezmény mely rendelkezései nyújthatnak védelmet a nők és lányok által elszenvedett kibermegfélemlítés esetén.

a számítástechnikai bűnözésről,⁶² a 2007. évi Lanzarote-i Egyezmény a gyermekek szexuális kizsákmányolással és szexuális zaklatással szembeni védelméről,⁶³ vagy a 2011. évi Isztambuli Egyezmény a nőkkel szembeni erőszak és kapcsolati erőszak elleni küzdelemről és ezek megelőzéséről⁶⁴ –, mégiscsak azt mondhatjuk, hogy a kontinensen hatályos leghatékonyabb regionális emberi jogi instrumentum ebben a tárgykörben is az EJEE, mivel az Egyezményben foglalt rendelkezések betartásához bírói védelem társul, a Strasbourgi Bíróság ítéleteinek végrehajtását pedig az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága ellenőrzi.

Ezért jelen fejezet a továbbiakban – ugyanúgy, ahogyan az online gyűlöletbeszédnél is történt – az EJEB releváns esetjogát áttekintve próbál átfogó képet felvázolni a kibermegfélemlítés emberi jogi vonatkozásairól. Emellett a joggyakorlat bemutatása azért tűnik célszerűnek, mert a történeti tényállások technikai újdonságaira tekintettel nemcsak nemzeti, hanem nemzetközi szinten is kiemelt szerephez jut a bírói jogértelmezés.

Ahogyan azt a későbbiekben látni fogjuk, a *bullying* típusú tényállásokra jellemző, hogy elsősorban a magánélethez való jog sérelme miatt kerülnek a Strasbourgi Bíróság látóterébe. Tudniillik az EJEB vonatkozásában is érvényesül az az általánosnak tekinthető igazság, hogy az információs társadalom térnyerése a magánélet védelmét a modern kor legnagyobb kihívásai közé emelte.⁶⁵ A magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogot – mely a lakás és levelezés tiszteletben tartását is magában foglalja – az EJEE 8. cikke⁶⁶ alatt találjuk, és nem túlzás róla azt állítani, hogy minden bizonnyal ez az Egyezmény legkevésbé definiálható rendelkezése.⁶⁷ A magánélethez való jog klasszikus első generációs szabadságjogként az állam részéről egyfelől tartózkodást, nemtevést kíván meg, másfelől intézményvédelmi kötelezettséget keletkeztet,

62 2004. évi LXXIX. törvény az Európa Tanács Budapesten, 2001. november 23-án kelt Számítástechnikai Bűnözésről szóló Egyezményének kihirdetéséről.

63 2015. évi XCII. törvény az Európa Tanácsnak a gyermekek szexuális kizsákmányolás és szexuális zaklatás elleni védelméről szóló Egyezménye kihirdetéséről, valamint ezzel összefüggésben egyes törvények módosításáról.

64 Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (CETS No. 210), 11 May 2011.

65 Balogh, 2018, 470. o.

66 EJEE 8. cikk (1) Mindenkinnek joga van arra, hogy magán- és családi életét, lakását és levelezését tiszteletben tartsák.

(2) E jog gyakorlásába hatóság csak a törvényben meghatározott, olyan esetekben avatkozhat be, amikor az egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a közbiztonság vagy az ország gazdasági jóléte érdekében, zavargás vagy bűncselekmény megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, avagy mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükséges.

67 Harris–Bates–Buckley, 2018, 522. o.

azaz az államnak a nemzeti jogrendszerben meg kell teremtenie azokat a jogszabályi garanciákat, amelyek az egyén privát szféráját megfelelő védelemben részesítik. A magánélethez való jog – a véleménynyilvánítás szabadságához hasonlóan – nem abszolút jellegű emberi jog, és az EJEE tagállamai nem állandó mértékű mérlegelési szabadságot kapnak a korlátozása során. Általában véve elmondható, hogy minél érzékenyebb a védett jogosultság, illetve minél inkább lényeges az egyén identitása és privát szférája tekintetében, annál szűkebb az államnak juttatott mérlegelési mozgástér.⁶⁸

A fentiekkel összhangban tehát a Strasbourg-i Bíróság az Egyezmény részes államaira pozitív kötelezettséget ró az online erőszakkal és a kiberbűnözéssel szembeni küzdelemben is, ez a kötelezettség pedig még markánsabban jelenik meg sérülékeny csoportok esetén. Az EJEB számos ítéletében nyilvánított különböző társadalmi csoportokat sérülékenynek, amelynek praktikus következménye az állam szigorúbb intézményvédelmi kötelezettségében nyilvánul meg.

A Bíróság esetjogából egyértelműen kirajzolódik, hogy a gyermekek és fiatalok jogait, fizikai és mentális sérülékenységükre való tekintettel, minden körülmények között védelemben kell részesíteni, minthogy korábban soha nem tapasztalt egyszerűséggel és gyorsasággal juthatnak hozzá az interneten elérhető információkhoz, és könnyen kerülhetnek szexuális bántalmazás vagy akár pedofília célkeresztjébe.

Utóbbit kitűnően illusztrálja a Bíróság *K.U. v. Finnország*⁶⁹ ügyben hozott ítélete, melyben egy 12 éves kisfiú vált egy névtelen idegen áldozatává, aki szexuális tartalmú hirdetést helyezett el a kiskorú nevében egy internetes társskereső oldalon. A gyermek apja az elkövetővel szemben nem tudott Finnországban büntetőeljárást indítani, mivel az akkor hatályos törvények értelmében a nyomozó hatóságok nem kötelezhették a szolgáltatót a hirdetés megosztójának beazonosítására. A Bíróság úgy találta, hogy az állam nem tett eleget pozitív kötelezettségének, azaz hogy a gyermek magánélethez való jogát megfelelő védelemben részesítsék, és hogy a gyermek fizikai és mentális egészsége nem jutott érvényre a titoktartási kötelezettséggel szemben. Az EJEE a fizikai és mentális integritást a 8. cikk alatt védelemben részesíti, ennek tükrében pedig az interneten való anonimitás és a titoktartási kötelezettség nem gátolhatja meg az államot abban, hogy a potenciális áldozatok jogait megvédje, különösen, ha egy sérülékeny csoportról van szó. A titoktartási kötelezettség nem lehet abszolút, és a jogalkotónak megfelelő keretet kell biztosítania a védelemért versengő különböző igények összeegyeztethetőségéhez.

68 Sulyok, K., 2021, 183–184. o.

69 *K.U. v. Finnország*, no. 2872/02, § 43, 2008. december 2.

A *Muscio v. Olaszország* ügyben⁷⁰ egy katolikus szülőkből álló egyesület elnöke beazonosíthatatlan feladótól származó pornográf tartalmú e-maileket kapott, ám hiába próbált bírói utat igénybe venni jogsérelmének orvoslásához, az ismeretlen személy ellen benyújtott keresetét a nemzeti bíróságok elutasították. Noha az EJEB az eset kapcsán rögzítette, hogy az elektronikusan érkező kéretlen tartalmak beavatkozást jelenthetnek a magánélethez való jogba, az e-mail-szolgáltatást használók a postafiók létrehozásához szükséges regisztrációval tudomásul veszik, hogy magánszférájuk az interneten nem élvezhet abszolút védelmet, és ki vannak téve a nemkívánt üzenetek által jelentett kockázatnak, amire a különböző szűrők használata egyébként megoldást kínálhat. Mivel az Olaszországban tapasztalt eset nem volt egyedi, és sok más állam is szembe-sült objektív nehézségekkel a spamek anonim feladói ellen folytatott küzdelem során – ugyanis a modern technikai eszközök sem mindig elégségesek a küldő személyének beazonosításához –, a Bíróság nem erősítette meg, hogy az államnak további erőfeszítéseket kellett volna tennie intézményvédelmi kötelezettsége teljesítésének érdekében.

A *Buturugă v. Románia*⁷¹ ügy kérelmezője családon belüli erőszak áldozata volt: férje nemcsak fizikailag bántalmazta és halálosan megfenyegette, hanem miután a felek elváltak, a panaszos elektronikus fiókjait – többek között Facebook-profilját – is feltörte, majd onnan a nő privát beszélgetéseit, dokumentumait és fényképeit lementette. A volt feleség többször próbálkozott a román hatóságoktól segítséget kérni: először a fizikai bántalmazás, majd a terheltől érkező, a feljelentés visszavonását célzó fenyegetések miatt. Később a panaszos elektronikus eszközei átvizsgálását kérlemelte, illetve levéltitok megsértésének gyanúja miatt indított büntetőeljárást. Az ügyészség a halálos fenyegetéseket bűncselekmény megvalósulásának hiányában nem vizsgálta ki, a levéltitok megsértése miatt indított eljárást pedig a feljelentés elkésetttségére, valamint a családon belüli erőszakkal való összefüggés hiányára hivatkozva megszüntette. Az elkövetőre végül egybekért 250 euró összegű pénzbüntetést szabtak ki. A kérelmező az ügyészség határozata ellen a bíróságnál fellebbezett, mely távoltartási végzést bocsátott ki a terhelt ellen, ám a volt férj az abban foglaltakat nem tartotta be, a rendőrség pedig a végzés végrehajtását nem ellenőrizte. Ítéletében az EJEB egyértelműen kimondta: a kibermegfélémlítés a nők és a lánygyermekek elleni erőszak egyik megvalósulási formája, és számos alakot ölthet, úgymint a sértett számítógépébe való belépést, onnan személyes adatok letöltését, adatok, illetve fényképek megosztását és manipulációját. Családon belüli erőszak esetén az elkövető a kibermegfigyelést gyakran alkalmazza. A Bíróság

---

70 *Muscio v. Olaszország* (dec.), no. 31358/03, 2007. november 13.

71 *Buturugă v. Románia*, no. 56867/15, §§ 43–79, 2020. február 10.

azt is kimondta, hogy a levéltitok megsértését a családon belüli erőszak tárgyában való nyomozás során figyelembe kellett volna venni.⁷²

A *Volodina v. Oroszország*⁷³ ügy kérelmezőjét korábbi partnere fizikailag bántalmazta és online zaklatta. Az elkövető a panaszos nevével, személyes adataival és a nőről készült meztelen fényképekkel különböző közösségi oldalakon álprofilokat hozott létre, azután pedig közös gyermekük osztálytársait és tanárait bejelölte ismerősnek. Emellett GPS-nyomkövetőt rejtett a panaszos táskájának belésébe, illetve elektronikus üzenetek formájában halálos fenyegetéseket küldött neki. Az orosz hatóságok hatáskör hiányára hivatkozva először vonakodtak az ügyben nyomozást indítani, majd a megindított nyomozást két és fél évvel később elévülés miatt eredménytelenül lezárták. (A GPS-nyomkövető és a halálos fenyegetések kérdését bűncselekmény hiányában soha nem vizsgálták.) Az eset kapcsán a Bíróság kategorikusan rögzítette, hogy az Egyezmény részes államainak hatékonyan fel kell lépniük a családon belüli erőszak valamennyi formája ellen, legyen az offline vagy online. Továbbá az EJEB azt is kifejtette, hogy mivel a kibermegfélemlítés elsősorban az áldozat magánélethez való jogát sérti, ezért nemzeti szinten olyan büntető- és polgári jogi jogszabályokra van szükség, amelyek segítségével a privát szféra megfelelő védelemben részesülhet. Ítéletében a Strasbourgi Bíróság megállapította, hogy Oroszország megsértette az Egyezményből fakadó intézményvédelmi kötelezettségeit, amikor a megfelelő büntetőjogi tényállások megalkotásának elmulasztásával a kibermegfélemlítés miatti felelősségre vonást ellehetetlenítette.⁷⁴

A *Tamiz v. Egyesült Királyság*⁷⁵ ügyben – melynek kérelmezője azzal fordult a Bírósághoz, hogy jó hírneve egy blogon megjelent kommentek miatt sérült – az EJEB az internettel összefüggésben hangsúlyozta, hogy a jogsértés súlyosságának vizsgálata rendkívüli jelentőséggel bír, minthogy felhasználók milliói tesznek közzé sértő vagy akár rágalmozó kommenteket minden egyes nap. Mindazonáltal ezek a hozzászólások jellegüket tekintve többnyire triviálisak, és csak olyan szűk körhöz érnek el, hogy a sértett jó hírnevén valójában nem tudnak csorbát ejteni. Jelen ügyben, bár a kifogásolt kommentek valóban vulgárisak és gyalázkodók voltak, nem haladták meg azt a közönös és lealacsonyító jelleget, amely számos internetes portálon a szokásos kommunikációs stílusba belesimul.

Ezzel szemben az *Egill Einarsson v. Izland*⁷⁶ ügy tényállása kiállta a jogsértés súlyosságának próbáját. A kérelmező egy ismert izlandi blogger, író és televíziós figura volt,

72 Részletesebben lásd: Sulyok, M., 2021.

73 *Volodina v. Oroszország* (no. 2), no. 40419/19, §§ 33–68, 2021. szeptember 14.

74 Részletesebben lásd: McQuigg, 2021, 155–167. o.

75 *Tamiz v. Egyesült Királyság*, no. 3877/14, §§ 80–81, 2017. szeptember 19.

76 *Egill Einarsson v. Izland*, no. 24703/15, § 52, 2017. november 7.

aki ellen szexuális erőszak gyanúja miatt indítottak büntetőeljárást, de bizonyítékok hiányában a nyomozást megszüntették. Ezt követően a panaszos egy helyi magazin-nak adott interjúban konzekvensen tagadta a bűncselekmények elkövetését, mely sajtóterméknek címlapjára fényképe is felkerült. Ugyanezen a napon valaki a címloldalon szereplő fotót megváltoztatva feltöltött az Instagramra egy olyan képet, amely alatt vulgáris hangnemben a szexuális bűncselekmények elkövetésével vádolta, erőszaktevőnek nevezte, és az arca köré a „vesztes” szót írta. A Bíróság vizsgálatának középpontjában az a kérdés állt, hogy jelen ügyben a vulgáris közlés értékítéletnek vagy tényállításnak minősül-e. Az EJEB úgy ítélte meg, hogy egy ilyen jellegű megjegyzés alkalmas arra, hogy a kérelmező magánéletébe való beavatkozásnak minősüljön, amennyiben az elérte a súlyosság bizonyos fokát. Továbbá a Bíróság rámutatott, hogy a 8. cikket úgy kell értelmezni, hogy még akkor is, ha magatartásuk és nyilvános megjegyzéseik miatt heves vitákat váltottak ki, a közszereplőknek nem kell eltérniük, hogy nyilvánosan erőszakos bűncselekményekkel vádolják őket anélkül, hogy az ilyen kijelentéseket tényekkel alátámasztanák.

A Strasbourgi Bíróság az *Egill Einarsson v. Izland*⁷⁷ ügynek egy másik aspektusát külön eljárásban vizsgálta. Az izlandi bíróságok a kérelmezőről a Facebookon közzétett becsületsértő kommenteket semmisnek nyilvánították, ám az eset körülményeire tekintettel elutasították, hogy a kérelmezőnek emellett kártérítést is megítéljenek. Az EJEB jelen ügyben tett megállapításai tükrében a kártérítés meg nem ítéltése önmagában a 8. cikk sérelmét nem valósítja meg. Az EJEB a kérelmező jó hírve védelmének elégséges voltát vizsgálva többek között figyelembe vette azt aényt, hogy a kijelentéseket egy Facebook-oldalon hozzászólásként tették közzé több száz vagy ezer egyéb komment között, valamint azt, hogy azokat a szerzőjük a kérelmező kérésére azonnal eltávolította.

5. Következtetések, zárógondolatok

Mind az online gyűlöletbeszédéről, mind a kibermegfélémlítésről elmondható, hogy erős emberi jogi gyökerekkel rendelkezik, ugyanakkor míg előbbi leginkább a véleménynyilvánítás szabadságát garantáló 10. cikket és a joggal való visszaélés tilalmáról rendelkező 17. cikket sérti, utóbbi rendszeresen az EJE 8. cikkével, azaz a magánélethez való joggal kerül ellentétbe. A Bíróság joggyakorlata tükrében az is megállapítható, hogy a

---

⁷⁷ *Egill Einarsson v. Izland* (no. 2), no. 31221/15, §§ 38–39, 2018. július 17.

gyűlöletbeszéddel kapcsolatos esetjog több évtizedes múltra tekint vissza és a vonatkozó ügyek száma meglehetősen magas, ezzel szemben a kibermegfélemlítés csak az utóbbi néhány évben került az EJEB fókuszába, és a kapcsolódó jogesetek száma relatíve csekély. A gyűlöletbeszédre és a kibermegfélemlítésre egyaránt igaz, hogy nincs egységes fogalmuk sem a nemzetközi jogban, sem a Strasbourg-i Bíróság joggyakorlatában. A gyűlöletbeszéd definíciójának fragmentált jellegét önmagában a *Féret v. Belgium* ügy is jól mutatja, ahol az eljáró bírói tanács többségi véleménye minden intolerancián alapuló, gyűlöletet támogató, terjesztő vagy igazoló kijelentést gyűlöletbeszédnek titulált, ezzel szemben a különvéleményt megfogalmazó bírák szerint a faji csoportok felsőbbrendűsége szintén a fogalom immanens részét képezi. A kibermegfélemlítés definíciója pedig meg sem jelenik a strasbourgi esetjogban, mi több, a Bíróság magát a kifejezést is eddig csak egyszer használta a *Buturugă v. Románia* ügyben, kimondva, hogy a kibermegfélemlítés a nők és a lánygyermek elleni erőszak egyik megjelenési formája.

A gyűlöletbeszéd, annak ellenére, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága nemcsak a „kellemes” közlésekre, hanem a kritikára, szatírára, vagy akár a sokkoló, zavaró, sértő megnyilvánulásokra is kiterjed, nem tartozik az Egyezmény 10. cikke által garantált védelem hatálya alá: az intolerancián alapuló gyűlöletkeltés korlátozása egy demokratikus társadalomban szükségesnek tekinthető. Emellett, azokban az esetekben, amikor a tényállás a demokratikus társadalmak alapértékeit sérti, mint például a holokauszttagadás vagy a náci ideológia alátámasztása, a Strasbourg-i Bíróság már az elfogadhatósági szakban, az Egyezmény 17. cikkére, azaz a joggal való visszaélés tilalmára hivatkozva elutasítja a hozzá benyújtott kérelmeket.

Ami az EJEB online gyűlöletbeszédhez kapcsolódó joggyakorlatát illeti, a *Delfi AS v. Észtország* ügy jelentős mérföldkőnek tekinthető, tekintve, hogy ez volt az első olyan eset, amikor a Strasbourg-i Bíróság egy internetes hírportál szolgáltatójának felelősségét vizsgálta az oldal felhasználói által névtelenül posztolt hozzászólásokért. A Nagykamara a hírportál felelősségének kimondását elsősorban a hozzászólások extrém, szélsőséges, gyűlöletbeszédet megvalósító minőségére, valamint a kereskedelmi alapon működtetett internetes tartalomszolgáltató kommentírásra ösztönző tevékenységére és elégtelen intézkedéseire (azaz a jogellenes hozzászólások elkésztett eltávolítására) alapozta. A harmadik személyek által névtelenül írt hozzászólások levételéért való felelősség mércéje határozottan kirajzolódik, ha a *Delfi AS v. Észtország* ügyet összevetjük a *Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete és Index.hu Zrt. v. Magyarország* ügygel. A két eset között látszólag kontraszt húzódik a tekintetben, hogy az EJEB előbbiben megállapította a szolgáltató felhasználók által írt sértő és vulgáris kommentjeiért való felelősségét, míg utóbbiban ennek ellenkezőjéről határozott. Ennek oka a gyűlöletbeszéd és a nem egyértelműen jogellenes, sértő beszéd közti határvonalban keresendő: bár a

Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete és Index.hu Zrt. v. Magyarország ügyben érintett hozzászólások sértők és vulgárisak voltak, a *Delfi AS v. Észtország* ügygel ellentétben a hozzászólások nem minősültek egyértelműen jogellenes beszédnek.

A kibermegfélemlítés ernyőterminológiájához elsősorban szexuális zaklatással, párkapcsolati erőszakkal és a jó hírnév sérelmével kapcsolatos jogeseteket párosíthatunk az EJEB joggyakorlatából. Ezek alapján rögzíthető, hogy a kibermegfélemlítés legtipikusabb áldozatai, azaz a nők és a gyermekek irányába az Egyezmény részes államainak különösen erőteljes intézményvédelmi kötelezettsége áll fenn, ez a pozitív kötelezettség pedig a szükséges büntetőjogi tényállások megalkotására is kiterjed. Másfelől a Strasbourg-i Bíróság azt is megállapította, hogy előfordulhatnak olyan helyzetek, amikor még a modern technikai eszközök sem elegendők a spam-ek küldőinek beazonosításához, és a panaszosnak tőrnie kell, hogy a kéretlen e-mailek miatt a magánélethez való joga sérül. Úgyszintén, a kibermegfélemlítéssel összefüggésben a Bíróság kimondta, hogy a jogsértésnek el kell érnie egy bizonyos súlyossági szintet, és ez a súlyossági szint a milliók által nap mint nap közzétett lealacsonyító és vulgáris kommentek szintjét meg kell hogy haladja.

Összegzésképpen elmondható, hogy az egyén emberi jogait ugyanúgy védelem illeti meg az interneten, mint offline, a különbségek csupán az internet sajátosságainak köszönhetően mutatkoznak meg. Jelen fejezet a Strasbourg-i Bíróság releváns joggyakorlatának felvázolásával ezekre a sajátosságokra próbált rávilágítani azzal, hogy feltételezhetően az EJEB a közeljövőben a vonatkozó részletszabályokat még tovább fogja gyarapítani és finomítani.

Irodalomjegyzék

- BODNÁR, E. (2021) 'Joggal való visszaélés tilalma' in Sonnevend P., Bodnár E. (szerk.) *Az Emberi Jogok európai Egyezményének kommentárja*. Budapest: HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 377–379. o.
- BALOGH, Cs. T. (2018) 'Magánélethez való jog' in Lamm V. (szerk.) *Emberi jogi enciklopédia*. Budapest: HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 470–475. o.
- BERNHARDT, R. (2009) 'Evolutive Treaty Interpretation, Especially of the European Convention on Human Rights Focus Section: The Law of International Treaties in the 21st Century', *German Yearbook of International Law*, 42(1), 11–25. o.
- CANNIE, H., VOORHOOF, D. (2011) 'The Abuse Clause and Freedom of Expression in the European Human Rights Convention: An Added Value for Democracy and Human Rights Protection?', *Netherlands Quarterly of Human Rights*, 29(1), 54–83. o.
- DZEHTSIAROU, K. (2011) 'European Consensus and the Evolutive Interpretation of the European Convention on Human Rights', *German Law Journal*, 12(10), 1730–1745. o.
- DERENČINOVIĆ, D. (2021) 'Freedom of Expression and Its Restrictions in Europe – On the Applicability of Article 17 of The European Convention of Human Rights to Disinformation (Fake News)', *Law, Identity and Values*, 1(2), 7–18. o.
- HARRIS, D., BATES, E., BUCKLEY, C. (2018) *Harris, O'Boyle, and Warbrick: Law of the European Convention on Human Rights*. 4th Oxford: Oxford University Press.
- KEANE, D. (2007) 'Attacking Hate Speech under Article 17 of the European Convention on Human Rights', *Netherlands Quarterly of Human Rights*, 25(4), 641–663. o.
- KOLTAY, A. (2013) 'A nagy magyar gyűlöletbeszéd-vita: a »gyűlöletre uszítás« alkotmányos mércéjének azonosítása felé', *Állam- és Jogtudomány*, 54(1-2), 91–123. o.
- LOBBA, P. (2015) 'Holocaust Denial before the European Court of Human Rights: Evolution of an Exceptional Regime', *European Journal of International Law*, 26(1), 237–253. o.
- MCBRIDE, J. (2021) *The Doctrines and Methodology of Interpretation by the European Court of Human Rights on the European Court of Human Rights* [Online]. Elérhető: <https://rm.coe.int/echr-eng-the-doctrines-and-methodology-of-interpretation-of-the-europe/1680a20aee> (Letöltve: 2022. május 18.)
- MCQUIGG, R. J. A. (2021) 'The European Court of Human Rights and Domestic Violence: Volodina v. Russia', *International Human Rights Law Review*, 10(1), 155–167. o.
- NÁDORI, P. (2013) *Delfi AS v. Észtország: strasbourgi döntés a névtelen kommentekért viselt szolgáltatói felelősségről* [Online]. Elérhető: <https://www.researchgate.net/publication/272823952> (Letöltve: 2022. május 18.)

- NIKOU EI, M., ZAMANI, M. (2019) 'Jurisprudence of Tolerance: Hate Speech, Article 17 and Theory of Democracy in the European Convention on Human Rights', *International Human Rights Law Review*, 8(1), 67–88. o.
- PARTI, K. (2016) 'A megfélemlítés (bullying) szabályozása Magyarországon és külföldön', *In Médias Res*, 5(1), 114–146. o.
- POLGÁRI, E. (2017) 'A tagállamoknak biztosított mérlegelési szabadság doktrínája az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatában', *Állam- és Jogtudomány*, 58(4), 41–53. o.
- SIMON, É. (2018) 'Véleménynyilvánítás szabadsága' in Lamm V. (szerk.) *Emberi jogi enciklopédia*. Budapest: HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 726–734. o.
- SULYOK, K. (2021) 'Magán- és családi élet tisztelőben tartásához való jog' in Sonnevend P., Bodnár E. (szerk.) *Az Emberi Jogok európai Egyezményének kommentárja*. Budapest: HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 182–217. o.
- SULYOK, M. (2021) *A bántalmazás ezer arca? Jogi megközelítések a zaklatástól a cyberbullyingig* [Online]. Elérhető <https://jogaszegylet.hu/jogelet/a-bantalmazas-ezer-arca-jogi-megkozelitesek-a-zaklatastol-a-cyberbullyingig/> (Letöltve: 2022. május 27.)
- URTZ, R. (2021) 'A véleménynyilvánítás szabadsága' in Sonnevend P., Bodnár E. (szerk.) *Az Emberi Jogok európai Egyezményének kommentárja*. Budapest: HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 244–296. o.
- VILA, M. I. (2017) 'Subsidiarity, Margin of Appreciation and International Adjudication within a Cooperative Conception of Human Rights', *International Journal of Constitutional Law*, 15(2), 393–413. o.
- VAN DER WILK, E. (2021) *Protecting Woman and Girls from Violence in the Digital Age. The Relevance of the Istanbul Convention and the Budapest Convention on Cybercrime in Addressing Online and Technology-Facilitated Violence against Women* [Online]. Elérhető: <https://rm.coe.int/prems-153621-gbr-2574-study-online-a4-bat-web/1680a4cc44> (Letöltve: 2022. május 31.)